

спільних інтересів та відповідальності за дітей, і тому вони наполегливо працюють над розробкою та запровадженням кращих програм для учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сбруева А.А. Порівняльна педагогіка: Навчальний посібник. – Суми: Редакційно-видавничий відділ СДП, 1999. – 300 с.
2. Джурицкий А.Н. Развитие образования в современном мире. – М.: Владос, 1999. – С. 126 – 128.
3. Davies D. How to build partnerships that work // Principal. – September 2006. – Vol. 80, № 1. – P. 32 – 34.
4. Epstein, J., Jansorn, N.R. Developing successful partnership programs // Principal– January 2004. – Vol. 83, № 3. – P. 10 – 15.
5. Epstein, J., Jansorn, N.R. School, family, and community partnership link the plan // Education digest. – February 2004. – Vol. 69, №6. – P. 19 – 23.
6. Goals 2000: Educate America Act. – Washington, D.C.: U.S. Department of Education Printing Office, 1996. – 132 p.

УДК 378.14:371.134(477)

Г.Г. Костенко

*Сумський державний
педагогічний університет*

ДОСВІД СИСТЕМНОЇ РЕФОРМИ ОСВІТИ США. МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРЕСИВНИХ НАДБАНЬ У СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті подано пропозиції щодо вдосконалення підготовки українських учителів до участі в реформаційних процесах у галузі освіти з урахуванням досвіду такої підготовки американських учителів, а саме зміни у змісті та структурі української педагогічної освіти.

The article contains proposals to improve training of Ukrainian teachers for taking part in school reforms taking into account experience of such training, these are changes in content and structure of Ukrainian pedagogical education.

На сьогоднішній день значно змінилося співвідношення зовнішніх та внутрішніх чинників впливу на формування вітчизняної освітньої політики. Відбувається постійне збільшення зовнішніх чинників, які фактично регулюють допустимі межі впливу внутрішніх чинників. Усе це є проявом глобалізаційних процесів, що набули суттєвого розвитку протягом останніх років. Але, на нашу думку, потрібно враховувати, що процеси глобалізації стимулюються країнами Заходу, в першу чергу Сполученими Штатами Америки, які прагнуть орієнтувати світ на власну систему політичних та соціокультурних цінностей. Тому ці процеси нерідко суперечать багатовіковим традиціям і звичаям країн,

які до них залучаються.

Розвинуті країни, зокрема США, є активними учасниками у процесах глобалізації, що відбуваються в сучасному світі. Тому актуальним є вивчення їх реформаторського досвіду з метою осмислення пріоритетних напрямів розвитку національної освітньої політики, теорії та практики для подальшого впровадження в освіту України.

Одним із стратегічних завдань реформування української школи є досягнення нею рівня кращих світових взірців у сфері освіти, інтеграція у світове освітнє співтовариство. Реалізація цього завдання неможлива без знання стану, основних тенденцій та закономірностей розвитку освіти у світі в цілому та в окремих країнах зокрема.

Отже, існування об'єктивної потреби у вивченні досвіду підготовки учителів до участі в системній реформі освіти у США як однієї з найбільш ефективних та відсутність її повного, детального аналізу у вітчизняній педагогічній літературі зумовили актуальність досліджуваного питання.

Метою статті є подати пропозиції щодо вдосконалення підготовки українських учителів до участі в реформаційних процесах у галузі освіти з урахуванням досвіду такої підготовки американських учителів.

Питанню формування готовності учителів до участі в освітніх реформах приділяли увагу як вітчизняні, так і зарубіжні педагоги та науковці, зокрема В. Громовий, О. Козлова, М. Рисіна, О. Пономарьова, А. Сбруєва, Б. Вульфсон, В. Капранова, Б. Левін, Ф. Ньюманн, К. Чепмен, М. Фуллан, Д. Хопкінс та ін.

На нашу думку, важливим для освітніх реформ в Україні є розробка їх збалансованої стратегії, яка б включала програми, спрямовані передусім на вдосконалення педагогічної, а не лише організаційної культури школи. Цілі освітніх реформ повинні бути досяжними і посильними. Доцільною є тактика малих кроків, у необхідності яких треба переконати і підготувати до їх здійснення шкільних практиків, від яких значною мірою залежать результати освітніх реформ. Таку підготовку вчителів до участі в освітніх реформах, на нашу думку, потрібно починати ще під час їх навчання в педагогічному навчальному закладі.

Аналіз висвітленої нами проблеми та вивчення досвіду системної реформи освіти у США як однієї з найбільш ефективних дає підстави пропонувати такі зміни у змісті педагогічної освіти України:

1. На нашу думку, назріла необхідність введення нових навчальних дисциплін.

Так, реформи педагогічної освіти у США 60–80-х рр. XX ст. були спрямовані

на пошук і розробку нових підходів до організації освіти в педагогічних коледжах та педагогічних відділеннях університетів, покращання змісту підготовки вчителів за рахунок більш глибокого вивчення професійно-педагогічних дисциплін, уведення нових психолого-педагогічних та методичних курсів [4, 2]. Отже, новою освітньою парадигмою XXI ст. повинно стати навчання студента не тому, що було, а тому, що чекає на нього в майбутньому. Це вимагає перебудови навчального процесу і нового типу викладача вищої школи за умови збереження фундаментальності знань студентів, а навчальні програми мають відповідати потребам ринку праці. За нашим переконанням, до навчального плану студентів за зразком вищих педагогічних закладів освіти США необхідно ввести такі дисципліни, як педагогічна інноватика, педагогічна етика, філософія освіти, філософія виховання, національна освіта і політика суспільства, теорія і практика освітніх реформ, соціологія освіти, полікультурна освіта; збільшити обсяг вивчення порівняльної педагогіки. До того ж процеси глобалізації та розвиток суспільства знань передбачають досконале знання іноземної мови майбутніми працівниками сфери освіти.

2. З огляду на те, що педагогічна освіта набуває не лише практично орієнтованого, а й практично базованого характеру, необхідне збільшення обсягу годин на практичні заняття, розширення педагогічної практики студентів, а також надання їй дослідно-орієнтованого характеру.
3. Крім того, у майбутніх педагогів треба формувати нові компетентності – їх необхідно готувати до самоуправління в галузі освіти, бо місцеві громади тільки тоді зможуть користуватися правом безпосереднього визначення освітнього замовлення, а вчителі зможуть бути співавторами освітніх реформ, коли вони самі будуть до цього готові. Тому під час навчання у вищому педагогічному закладі освіти студенти повинні оволодіти такими навичками, як здатність до пошукової діяльності, ухвалення рішень, творчої зміни змісту навчальної програми, рефлексивного осмислення власної дослідницької діяльності, вміння створити авторську програму тощо.

У структурі педагогічної освіти в Україні ми пропонуємо зміни на всіх рівнях:

1. На етапі вступу абітурієнтів до вищих педагогічних закладів освіти корисною може бути практика психолого-педагогічного тестування для перевірки правильності вибору професії та навчального закладу, як це робить переважна більшість університетів США.

2. У контексті рекомендованих змін на рівні базового циклу педагогічної освіти (бакалаврат) потрібно зазначити, що концепція вітчизняної та американської освіти кардинально відрізняються. Навчальний процес в українських закладах вищої освіти передбачає передачу студентам набору знань «на всі випадки життя». Система освіти спрямована на те, щоб навчити мислити, аналізувати й ефективно використовувати здобуті знання. Тому деякий обсяг знань, отриманий студентами у вищих педагогічних закладах, не відображений у майбутній професійній діяльності. Звичайно, ці «надлишкові» знання розвивають різні види мислення, пам'ять, допомагають орієнтуватися в непередбачуваних життєвих ситуаціях тощо. Концепція американської освіти – підготовка до «реального життя», а надання обсягу знань більше, ніж потрібно – це перевантаження. Такий підхід досі є спірним, але, на нашу думку, саме базовий цикл педагогічної освіти має забезпечити готовність майбутніх педагогів до здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти, а також сформувати мотивацію до такої новатики. Тому на цьому етапі значну частку навчання студентів повинно займати вивчення теорії інноваційної діяльності, ознайомлення з практикою вітчизняних інноваційних освітніх мереж, з досвідом роботи видатних педагогів-новаторів, набуття готовності до новаторства на теоретичному та методичному рівнях.
3. На етапі магістратури необхідно у структурі знань, що слід засвоїти майбутньому вчителю, крім загальних, поглибити спеціальні (наприклад, методи наукового дослідження) та поведінкові знання (теорія поводження, ідеальне, нормальне й анормальне поводження). Крім того, в магістратурі основну частину навчання майбутнього педагога повинна займати його самостійна науково-дослідницька робота.
4. Потребує вдосконалення і система післядипломної освіти педагогів в Україні. Останнім часом за аналогією до західних країн, зокрема до інноваційних освітніх мереж у США, в Україні почали утворюватись асоціації вчителів-предметників різного рівня (міські, регіональні). Вони намагаються розв'язувати певні проблеми професійної діяльності вчителів, однак їх діяльність необхідно розширювати, адже обмін інформацією між школами допоможе подолати їх ізольованість, а поширення передового досвіду допоможе школам стати ініціаторами освітніх змін.

Отже, порівняльний аналіз реформаційної практики США та України переконує, що запозичення доцільно здійснювати тільки на рівні загальних

стратегій. У конкретних підходах та інструментах запровадження однакових чи близьких за змістом освітніх стратегій у різних країнах та їх регіонах існують істотні відмінності. Причиною таких відмінностей є освітні, культурні, політичні, релігійні та інші традиції, що значно впливають на діяльність освітніх систем. Ідеї, які мають багато спільного щодо теоретичних засад освітніх реформ, зазнають також великих трансформацій під впливом політичних та професійних переконань їхніх конкретних виконавців.

Аналізуючи освітні реформи США та України, потрібно наголосити, що запровадження змін мають суттєву національну та регіональну специфіку.

Подальшого дослідження потребує розробка проблеми пошуку Україною власного шляху в розробці освітньої політики, що вимагає врахування багатьох зовнішніх та внутрішніх чинників, які впливають на ефективність освітньої системи, а також визначають успіх реформаційних перетворень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ванчугов В.В. Американская школа в её многообразии. Режим доступа: <http://www.humanities.edu.ru>.
2. Громовий В. Американський досвід управління шкільною освітою на тлі українських освітніх реалій // Директор школи. – 2005. – № 13. – С. 8 – 11.
3. Заіченко Н. Особливості реформування системи освіти США // Директор школи. – 2004. – № 10. – С. 20 – 23.
4. Пономарьова О.І. Розвиток змісту освіти студентів педагогічних навчальних закладів США (60 – 80 рр. XX ст.): Автореф. дис. ... к.п.н. Харківський Державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди. – Х., 1996. – 24 с.
5. Allen J., Arsht L., Bennet W.J. etc. A Nation still at risk. An Education Manifesto. Paper from Summit «Fifteen Years and Still a Nation at Risk». – N.Y., April 3, 1998. – 69 p.
6. A Nation at Risk: The imperative for educational reform: A Report to the Nation and the Secretary of Education. U.S. National Commission for Excellence in Education. – Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1983. – 65 p.
7. Boyett J. Seven tips for managing organizational change. 2000. Режим доступа: <http://www.jboyett.com/managing.html>.
8. Fullan M. Professional culture and educational change // School Psychology Review. – 1996. – Vol. 25, № 4. – P. 499.
9. Fullan M. The meaning of educational change. – New York: Teachers College, Columbia University Press, 1982. – 326 p.

УДК 378.32 (94)

Н.А. Кудренко

*Сумський державний
педагогічний університет*

ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ АВСТРАЛІЇ: РОЛЬ ДЕРЖАВИ